

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

‘Προσωπικό Πρόγραμμα Οικονομικής Διαχείρισης’

(κωδικός προγράμματος 2017-1-UK01-KA201-036799)

Διεθνής έκθεση σύγκρισης για τη διδασκαλία των οικονομικών και άλλων παρεμβάσεων και συμβουλές προς τους νέους.

Μάρτιος 2018

Δημιουργία: DHE Solutions Ltd.

Περιεχόμενα

Σελίδα

- 3 Σκοπός της έκθεσης και όροι αναφοράς
- 4 Τμήμα 1 – Σύγκριση εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων
- 6 Τμήμα 2 – Σύγκριση πρωτογενούς έρευνας
- 12 Τμήμα 3 – Σύγκριση παραδειγμάτων καλής πρακτικής
- 14 Συμπεράσματα

Η έκθεση αυτή έχει δημιουργηθεί στα πλαίσια της μερικής εκπλήρωσης του Πνευματικού Παραδοτέου 1 (Εθνική και Διεθνής Έκθεση Σύγκρισης) του προγράμματος 'Προσωπικό Πρόγραμμα Οικονομικής Διαχείρισης' το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (κωδικός προγράμματος 2017-1-UK01-KA201-036799)

Σκοπός της έκθεσης είναι:

A) Η παροχή μίας τρέχουσας διεθνούς σύγκρισης ως προς στη διδασκαλία των οικονομικών που παρέχεται στις τέσσερις χώρες – συνέταιρους αυτού του προγράμματος.

B) Ο προσδιορισμός παραδειγμάτων καλής πρακτικής που χρησιμοποιούνται στην κάθε χώρα-συνέταιρο, εκτός του δημοσίου/θεσμικού τομέα, και που αποσκοπούν στο να βοηθήσουν τους μαθητές και τους νέους γενικά να κατανοήσουν καλύτερα τα προσωπικά οικονομικά θέματα, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και της διαθεσιμότητας προγραμμάτων προσωπικών οικονομικών, έργων ή συμβουλευτικών ιστοσελίδων που απευθύνονται στους νέους.

Γ) Η σύγκριση και η αντιπαραβολή της πρωτογενούς έρευνας που διεξήχθη, ώστε να δημιουργηθεί ένας οριστικός κατάλογος χρήσιμων θεμάτων για τους μαθητές όσον αφορά στη προσωπική χρηματοδότηση.

Όροι Αναφοράς

Οι τέσσερις εθνικές εκθέσεις (διαθέσιμες για λήψη από την ιστοσελίδα του έργου) θα ενοποιηθούν σε μία διεθνή έκθεση σύγκρισης που θα είναι και πάλι διαθέσιμη στις γλώσσες τριών συνεταίρων. Η έκθεση αυτή θα παρέχει πρωτοποριακά στοιχεία, μη γνωστά προηγουμένως, ως προς στις διάφορες πρωτοβουλίες (ή την έλλειψη αυτών) στις χώρες – συνεταίρους και τη σύγκρισή τους σε ποικίλα επίπεδα.

Τμήμα 1 – Σύγκριση Εθνικών Συστημάτων Διδασκαλίας

A) Σύγκριση με βάση το περιεχόμενο.

Πίνακας 1- Σύγκριση εθνικών συστημάτων ανά τύπο οικονομικής εκπαίδευσης με βάση την ηλικία																			
Ηλικία	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Κύπρος						πρακτικό		μικτό											
Φινλανδία	πρακτικό								θεωρητικό										
Ιταλία								θεωρητικό											
Ηνωμένο Βασίλειο					πρακτικό														

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από τον συντάκτη βάση των Εθνικών Ερευνών Αναφοράς.

Ύστερα από ανάλυση του διαφορετικού εκπαιδευτικού περιεχομένου ανά χώρα και ανά ηλικία και την δημιουργία του Πίνακα 1, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι στην Κύπρο, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο δίνεται έμφαση στο να διδάσκονται οι μαθητές θέματα προσωπικών οικονομικών μέχρι την ηλικία των 14 ετών, κυρίως από μία πρακτική σκοπιά, με τα συνήθη θέματα να κυμαίνονται από προϋπολογισμό έως διαχείριση χρημάτων και αποταμιεύσεις.

Η Φινλανδία συνεχίζει αυτή τη δυναμική στις ηλικίες 12-14 διδάσκοντας για προϋπολογισμό, επενδύσεις, έκδοση δανείου και συγκρίνοντας την ενοικίαση με την ιδιοκτησία ενός σπιτιού.

Πιο αξιοσημείωτες αλλαγές εμφανίζονται από την ηλικία των 14 ή 15 ετών και έπειτα, όπου οι εκπαιδευτικές προσπάθειες από τις χώρες-συνεταίρους παύουν να είναι τυποποιημένες αλλά αντιθέτως, επικεντρώνονται σε πρακτική/μικροοικονομική γνώση (προσωπική ή οικογενειακή) και σε θεωρητική/μακροοικονομική γνώση (εθνική).

Οι Ιταλοί μαθητές λαμβάνουν τη πρώτη τους εκπαίδευση στα οικονομικά στην ηλικία των 14 ετών, αλλά το εκπαιδευτικό περιεχόμενο έχει χαρακτήρα κυρίως θεωρητικού και μακροοικονομικού περιεχομένου που συχνά χαρακτηρίζεται 'φτωχό' από το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Η ίδια γραμμή ακολουθείται από τους Φινλανδούς μαθητές, οι οποίοι αλλάζουν την πρακτική προσέγγιση την οποία μελετούν από την ηλικία των 7 ετών, για να επικεντρωθούν περισσότερο στα μακροοικονομικά και τις αγορές.

Το αντίθετο μοντέλο βλέπουμε στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι μαθητές συνεχίζουν να λαμβάνουν πρακτικές πληροφορίες για την διαχείριση περίπλοκων καθημερινών χρηματοοικονομικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης της πιστωτικής λειτουργίας, της ασφάλισης και των συντάξεων, κτλ.

Τέλος, από την ηλικία των 15 ετών, το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μικτό, εφόσον χωρίς να υιοθετεί ένα καθαρά μακροοικονομικό περιεχόμενο, παύει να διδάσκει την προσωπική και καθημερινή οικονομία υπέρ των πιο σύνθετων χρηματοοικονομικών προϊόντων που απαιτούν θεωρητικό περιεχόμενο.

Β) Σύγκριση με βάση την ηλικία.

Πίνακας 2- Σύγκριση εθνικών συστημάτων ανά εκπαιδευτική βαθμίδα με βάση την ηλικία.																			
Ηλικία	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Κύπρος						Κατώτερο Γυμνάσιο			Ανώτερο Γυμνάσιο										
Φινλανδία	Πρωτοβάθμια					Κατώτερο Γυμνάσιο			Ανώτερο Γυμνάσιο										
Ιταλία									Δευτεροβάθμια										
Ηνωμένο Βασίλειο						Κατώτερο Γυμνάσιο			Ανώτερο Γυμνάσιο										

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από τον συντάκτη βάσει των Εθνικών Ερευνών Αναφοράς.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι η διαφορά στην ηλικία που ξεκινούν οι σπουδές οικονομικών. Η Φινλανδία είναι πρώτη στη διδασκαλία μαθημάτων που σχετίζονται με τα οικονομικά, ξεκινώντας από την ηλικία των 7 ετών, ενώ η Ιταλία είναι τελευταία, ξεκινώντας από την ηλικία των 14 ετών.

Γ) Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά

Η Φινλανδία ξεχωρίζει γιατί έχει εντοπίσει ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: την έλλειψη επιχειρηματικότητας. Το πρόγραμμα Junior Achievement Finland (JA) στοχεύει στην εκπαίδευση των νέων ηλικίας από 7 έως 25 ετών, υποστηρίζοντας τους στη διαδικασία του επιχειρείν και στην εκπαίδευση καταναλωτών. Το Ηνωμένο Βασίλειο αναγνωρίζει επίσης την πρόκληση που αποτελεί η επιχειρηματικότητα σε εθνικό επίπεδο, αλλά επί του παρόντος τα σχολεία κατακρίνονται από την κυβέρνηση ότι στερούνται ενδιαφέροντος να διδάξουν το αντικείμενο σε οποιοδήποτε επίπεδο, πέραν του βασικού.

Η Φινλανδία προσφέρει επίσης την πιο μακροσκελή και συνεχόμενη διδασκαλία στα οικονομικά καλύπτοντας αντίστοιχα θέματα από την ηλικία των 7 έως 16 ετών. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Κύπρος έχουν παρόμοια ηλικιακή γκάμα διδασκαλίας που κυμαίνεται από 11 ή 12 έως 16 ή 17 ετών, ενώ η Ιταλία αφιερώνει τον λιγότερο χρόνο στη διδασκαλία των οικονομικών, από 14 έως 17 ετών.

Τμήμα 2 - Σύγκριση πρωτογενούς έρευνας

Οι πέντε συνεργάτες του έργου ανέλυσαν τις απαντήσεις που έλαβαν από μαθητές και γονείς. Αυτές ανέδειξαν ενδιαφέρουσες συγκρίσεις και ομοιότητες στις τέσσερις χώρες-συνέταιρους και τους πέντε συνεργάτες.

Ως προϋπόθεση του Πνευματικού Προϊόντος 1 (Έρευνα), κάθε συνεργάτης ήταν υποχρεωμένος να διερευνήσει τις απόψεις σε νέους και ενήλικες ως προς:

- α) Την υπάρχουσα γνώση τους σε οικονομικά θέματα.
- β) Για ποια οικονομικά θέματα θα προτιμούσαν να μάθουν περισσότερα.

Οι παρακάτω απαντήσεις συγκεντρώθηκαν από τους συνεργάτες.

Συνεργάτης	Αριθμός Ερωτηθέντων Μαθητών	Αριθμός Ερωτηθέντων Γονέων	Κατανομή Μαθητών ανά Ηλικιακή Ομάδα	
			14-18	18 - 23
Lancaster Royal Grammar School	50	25	49	1
DHE Solutions Ltd	76	11	52	24
IESS	50	25	50	0
Tampere UTA	62	9	62	0
Emphasys	25	50	18	7
Σύνολο	263	120	231	32

Υπήρχαν διαφοροποιήσεις στις ηλικιακές ομάδες των μαθητών που ρωτήθηκαν, και αναγνωρίζεται ότι αυτό θα έχει σημαντικό αντίκτυπο ως προς το τι γνωρίζει ένας μαθητής σε συγκεκριμένη ηλικία. Η DHE Solutions και το Emphasys ρώτησαν ένα καλό ποσοστό από προπτυχιακούς φοιτητές και απόφοιτους, ενώ τα τρία σχολεία παρέμειναν κυρίως στη συγκεκριμένη, τυπική τους ηλικιακή κατηγορία.

Υπάρχουσα γνώση χρηματοοικονομικών θεμάτων

Η πρώτη ερώτηση ζητούσε από μαθητές και γονείς να βαθμολογήσουν την υπάρχουσα γνώση τους στα 14 θέματα οικονομικών της λίστας. Ο Πίνακας 4 (στην επόμενη σελίδα) απεικονίζει τις απαντήσεις των μαθητών, με βαθμολογία από 1- Περισσότερη Γνώση έως 14-Λιγότερη Γνώση. Οι βαθμολογίες αθροίστηκαν και κατατάχθηκαν στις θέσεις (1) έως (14) σύμφωνα με το συνολικό τους σκορ. Ορισμένοι συνεργάτες ένιωσαν ότι ένα συγκεκριμένο θέμα δεν έχριζε εφαρμογής στους μαθητές τους, και επέλεξαν να μην το ρωτήσουν, ενώ στο Emphasys θεώρησαν ότι ο 'Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός' θα πρέπει να συμπεριληφθεί ως θέμα στο δικό τους δείγμα. Επομένως, έχει προστεθεί ως 15^η επιλογή, αλλά απαντήθηκε μόνο από τους γονείς και τους μαθητές του Emphasys.

Πίνακας 4 – Ανάλυση των υπαρχόντων γνώσεων μαθητών

	LRGS	DHE Solutions	IESS	Tampere UTA	Emphasys	Συνολικά
1. Προϋπολογισμός:	1	1	11	1	1	15 (2)
2. Αποταμιεύσεις:	3	2	1	2	5	13 (1)
3. Επένδυση σε Μετοχές:	6	2	6	7 (σε συνδυασμό)	12	33 (5)
4. Η δύναμη του ανατοκισμού:	4	14	A/A		11	36 (8)
5. Υποθήκες:	14	12	A/A	5 (σε συνδυασμό)	13	44 (11)
6. Συντάξεις:	13	10	8	9	7	47 (12)
7. Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση:	2	3	12	6	10	33 (5)
8. Η ασφάλεια των χρημάτων σας στον κυβερνοχώρο:	8	4	9	11	4	36 (8)
9. Ανάλυση Μισθού:	5	5	5	3 (φόροι)	3	21 (3)
10. Δανεισμός χρημάτων χωρίς υποθήκες:	8	9	3	5 (σε συνδυασμό)	6	31 (4)
11: Αγοράζοντας το πρώτο σας σπίτι:	12	8	4	4	7	35 (7)
12. Ασφάλεια:	11	6	6	8	9	40 (10)
13. Επιχειρηματική χρηματοδότηση:	7	7	9	10	14	47 (12)
14. Κρυπτο-νομίσματα:	10	13	7	12	15	57 (14)
15 Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός:					2	

Οι μαθητές και των πέντε συνεργατών, γνώριζαν περισσότερα για τις 'Αποταμιεύσεις', τον 'Προϋπολογισμό', την 'Ανάλυση Μισθού' και το 'Δανεισμό'. Οι μαθητές αναγνώρισαν ότι γνωρίζουν τα λιγότερα για τα 'Κρυπτο-νομίσματα', τις 'Συντάξεις', την 'Επιχειρηματική χρηματοδότηση' και τις 'Υποθήκες'. Τα κελιά που επισημαίνονται με κίτρινο χρώμα δείχνουν σε ποια σημεία οι γνώσεις διαφέρουν σημαντικά από τον μέσο όρο, για παράδειγμα, οι μαθητές του IESS ήξεραν λιγότερα από άλλους μαθητές όσον αφορά στον 'Προϋπολογισμό'. Οι μαθητές του Emphasys ήξεραν σημαντικά λιγότερα για τις 'Επενδύσεις σε Μετοχές' συγκριτικά με άλλους μαθητές κτλ. Αντιθέτως, οι μαθητές από το Tampere UTA ήξεραν σημαντικά περισσότερα από άλλους μαθητές για τις 'Υποθήκες' και οι μαθητές από το IESS ήξεραν σημαντικά περισσότερα από άλλους μαθητές για τα 'Κρυπτο-νομίσματα'.

Ο Πίνακας 5 απεικονίζει τη γνώμη των γονέων για τις γνώσεις των μαθητών, καταταγμένη με τον ίδιο τρόπο.

Πίνακας 5 – Ανάλυση των υπαρχόντων γνώσεων- γνώμη γονέων						
	LRGS	DHE Solutions	IESS	Tampere UTA	Emphasys	Συνολικά
1. Προϋπολογισμός:	1	1	2	5	2	11 (1)
2. Αποταμιεύσεις:	2	4	1	1	5	13 (2)
3. Επένδυση σε μετοχές:	12	10	4	3	15	44 (10)
4. Η δύναμη του ανατοκισμού:	13	14	A/A		13	51 (13)
5. Υποθήκες:	8	13	A/A	9	8	49 (11)
6. Συντάξεις:	7	11	9	12	11	50 (12)
7. Πανεπιστημιακή Χρηματοδότηση:	8	2	7	8	4	29 (3)
8. Η ασφάλεια των χρημάτων σας στον κυβερνοχώρο:	5	3	9	3	10	30 (4)
9. Ανάλυση Μισθού	6	7	12	10 (Φόροι)	7	42 (9)
10. Δανεισμός χρημάτων χωρίς υποθήκες	11	9	11	9	12	52 (14)
11: Αγοράζοντας το πρώτο σας σπίτι	4	12	3	5	6	30 (4)
12. Ασφάλεια:	10	7	6	10	3	36 (7)
13. Επιχειρηματική χρηματοδότηση:	3	6	8	5	9	31 (6)
14. Κρυπτονομίσματα:	14	4	5 (άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού)	2	14	39 (8)
15 Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός:					1	

Η γνώμη των γονέων συμβαδίζει με των μαθητών ως προς τη γνώση των δεύτερων για τον 'Προϋπολογισμό' και τις 'Αποταμιεύσεις', με κατάταξη 1 και 2 αντίστοιχα. Όμως, οι γονείς θεώρησαν ότι τα παιδιά τους ήξεραν περισσότερα για την 'Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση' και για την 'Αγορά του πρώτου τους σπιτιού', από όσα όντως γνώριζαν. Αντιθέτως, οι γονείς πίστευαν ότι τα παιδιά τους είχαν λιγότερη υπάρχουσα γνώση για τις 'Συντάξεις', τη 'Δύναμη του ανατοκισμού' και τον 'Δανεισμό χρημάτων χωρίς υποθήκες'.

Τα κελιά που επισημαίνονται με κίτρινο χρώμα, δείχνουν σε ποια σημεία οι γνώμες των γονέων διαφέρουν σημαντικά από το μέσο όρο, για παράδειγμα οι γονείς από την Φινλανδία και την Ιταλία ένιωσαν ότι οι μαθητές ήξεραν σημαντικά περισσότερα για τις 'Επενδύσεις σε μετοχές' συγκριτικά με τους γονείς από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Κύπρο.

Ο Πίνακας 6 απεικονίζει θέματα για μάθηση στα οποία οι μαθητές έδειξαν προτίμηση. Υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά χώρα οι οποίες μπορεί να οφείλονται σε συγκεκριμένες οικονομικές επιδιώξεις ή ενδιαφέροντα. Για παράδειγμα, οι μαθητές από το Ηνωμένο Βασίλειο δείχνουν πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον να μάθουν πώς να αγοράσουν το πρώτο τους σπίτι και για την 'Ασφάλεια' συγκριτικά με τους μαθητές από την Ιταλία, τη Φινλανδία και την Κύπρο. Οι Κύπριοι μαθητές ενδιαφέρονται να κατανοήσουν πώς λειτουργεί η 'Ανάλυση Μισθού' ενώ οι Ιταλοί και Κύπριοι μαθητές ενδιαφέρονται περισσότερο για τα 'Κρυπτο-νομίσματα' από ότι οι μαθητές στο Ηνωμένο Βασίλειο ή τη Φινλανδία. Κατατάσσοντας τα αποτελέσματα με σειρά προτίμησης των θεμάτων, οι 'Αποταμιεύσεις' έρχονται πρώτες και ακολουθεί ο 'Προϋπολογισμός' και η 'Επένδυση σε μετοχές'. Η 'Δύναμη του ανατοκισμού' κατατάχθηκε πολύ χαμηλά ή θεωρήθηκε μη εφαρμοστέα, ωστόσο, εκτεταμένες συζητήσεις επί του θέματος κατέληξαν στο ότι οι μαθητές το κατέταξαν χαμηλά επειδή απλώς δεν γνωρίζουν τι είναι. Συνεπώς, συμφωνήθηκε να περιλαμβάνεται η 'Δύναμη του ανατοκισμού' στο θέμα που καλύπτει την 'Επένδυση σε μετοχές'.

Πίνακας 6 – Ανάλυση κατά Προτίμηση Μάθησης των μαθητών

	LRGS	DHE Solutions	IESS	Tampere UTA	Emphasys	Συνολικά
1. Προϋπολογισμός:	5	5	1	3	1	15 (2)
2. Αποταμιεύσεις:	1	2	2	2	7	14 (1)
3. Επένδυση σε Μετοχές:	3	8	4	1	9	24 (3)
4. Η δύναμη του ανατοκισμού:	13	13	A/A	A/A	A/A	63 (14)
5. Υποθήκες:	4	3	A/A	4 (συνδυασμένα)	13	25 (4)
6. Συντάξεις:	9	7	5	12	10	43 (9)
7. Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση:	8	6	3	5 (επιδότηση σπουδών)	4	25 (4)
8. Η ασφάλεια των χρημάτων σας στον κυβερνοχώρο:	12	11	7	11	14	52 (12)
9. Ανάλυση Μισθού:	7	9	8	7 (φόροι)	2	33 (7)
10. Δανεισμός χρημάτων χωρίς υποθήκες:	14	10	10	6 (δάνεια)	6	46 (11)
11: Αγοράζοντας το πρώτο σας σπίτι:	2	1	9	4 (συνδυασμένα)	8	25 (4)
12. Ασφάλεια:	6	4	11	8	11	41 (8)
13. Επιχειρηματική χρηματοδότηση:	11	14	12	10	12	59 (13)
14. Κρυπτο-νομίσματα:	10	12	6	9	5	44 (10)
15 Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός:					3	

Ο Πίνακας 7 απεικονίζει τις προτιμήσεις των γονέων για θέματα μάθησης, τα οποία θα ήθελαν τα παιδιά τους να θέσουν ως προτεραιότητα. Η κύρια διαφορά μεταξύ γονέων και μαθητών για το ποια θέματα προτιμούν (Πίνακας 6 και 7) είναι ότι οι γονείς έθεσαν την 'Επένδυση σε μετοχές' και τις 'Υποθήκες' πολύ χαμηλότερα ως προτεραιότητα ενώ έθεσαν τις 'Συντάξεις', την 'Ανάλυση μισθού' και το 'Δανεισμό χρημάτων' ως θέματα υψηλότερης προτεραιότητας.

Πίνακας 7 – Ανάλυση κατά Προτίμηση Μάθησης- Γονέων						
	LRGS	DHE Solutions	IESS	Tampere UTA	Emphasys	Συνολικά
1. Προϋπολογισμός:	1	1	1	1	1	5 (1)
2. Αποταμιεύσεις:	2	2	2	2	10	18 (2)
3. Επένδυση σε μετοχές:	11	11	3	3	13	41 (9)
4. Η δύναμη του ανατοκισμού:	10	12			14	50 (13)
5. Υποθήκες:	6	7		6	14	44 (11)
6. Συντάξεις:	4	6	5	9	8	32 (4)
7. Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση:	3	3	6	5	5	22 (3)
8. Η ασφάλεια των χρημάτων σας στον κυβερνοχώρο:	8	4	7	12	12	43 (10)
9. Ανάλυση Μισθού	12	5	10	4	2	33 (5)
10. Δανεισμός χρημάτων χωρίς υποθήκες	9	8	11	7	3	38 (6)
11: Αγοράζοντας το πρώτο σας σπίτι	7	9	12	6	4	38 (6)
12. Ασφάλεια:	5	9	9	10	6	39 (8)
13. Επιχειρηματική χρηματοδότηση:	13	13	8	7	8	49 (12)
14. Κρυπτονομίσματα:	14	14	4	11	11	54 (14)
15 Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός:					7	

Ο Πίνακας 8 απεικονίζει την προτίμηση και προτεραιότητα σε θέματα μάθησης χωρισμένα ανά ηλικιακή ομάδα – Πανεπιστήμιο και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (όπου το 1 αντιπροσωπεύει την υψηλότερη προτεραιότητα για μάθηση και το 14 την χαμηλότερη). Μόνο δύο από τους συνεργάτες συγκέντρωσαν απαντήσεις από φοιτητές Πανεπιστημίου, οπότε ο πίνακας δείχνει μόνο αυτούς τους δύο. Το Emphasys επιδεικνύει αξιοσημείωτη συνοχή στις απαντήσεις ανάμεσα στους μαθητές του Πανεπιστημίου και της Δευτεροβάθμιας, αν και ο αριθμός των ερωτηθέντων ήταν πολύ μικρότερος. Υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις προτεραιότητες των μαθητών που ρωτήθηκαν από την DHE Solutions. Αξιοσημείωτο είναι ότι η 'Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση' αποτελεί προτεραιότητα για τους μαθητές Δευτεροβάθμιας, όμως πέφτει στη θέση 12 στους φοιτητές Πανεπιστημίου (πιθανώς επειδή έμαθαν γρήγορα πώς λειτουργεί με την άφιξή τους στο Πανεπιστήμιο). Ο 'Προϋπολογισμός' και οι 'Αποταμιεύσεις' αποτελούν υψηλότερη προτεραιότητα όταν αρχίσει το Πανεπιστήμιο, ενώ οι 'Υποθήκες' και η 'Αγορά του πρώτου σπιτιού' έχουν μεγαλύτερη προτεραιότητα για τους μαθητές Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 8 – Ανάλυση κατά Προτίμηση Μάθησης- βάση Ηλικιακής Ομάδας

Ανάλυση βάση Ηλικιακής Ομάδας	DHE Solutions		Emphasys	
	Πανεπιστήμιο (24)	Δευτεροβάθμια (50)	Πανεπιστήμιο (10)	Δευτεροβάθμια (15)
1. Προϋπολογισμός:	2	6	1	1
2. Αποταμιεύσεις:	1	4	6	7
3. Επένδυση σε Μετοχές:	4	8	9	9
4. Η δύναμη του ανατοκισμού:	13	12	15	15
5. Υποθήκες:	7	3	13	13
6. Συντάξεις:	5	7	10	10
7. Πανεπιστημιακή χρηματοδότηση:	12	2	4	4
8. Η ασφάλεια των χρημάτων σας στον κυβερνοχώρο:	11	11	13	14
9. Ανάλυση Μισθού:	9	10	2	2
10. Δανεισμός χρημάτων χωρίς υποθήκες:	14	9	6	6
11: Αγοράζοντας το πρώτο σας σπίτι:	3	1	6	8
12. Ασφάλεια:	5	5	11	10
13. Επιχειρηματική χρηματοδότηση:	10	13	12	12
14. Κρυπτο-νομίσματα:	8	14	5	5
15 Προσωπικός τραπεζικός λογαριασμός:			3	3

Τμήμα 3 – Σύγκριση παραδειγμάτων καλής πρακτικής

Οι πέντε συνεργάτες του έργου κλήθηκαν να αναλύσουν παραδείγματα καλής πρακτικής στις χώρες τους, τα οποία συμπεριλήφθηκαν ως παράρτημα στις εθνικές τους εκθέσεις. 42 παραδείγματα καλής πρακτικής συνοψίζονται: Η Φινλανδία παρέθεσε 6, η Κύπρος 8, η Ιταλία 10 και το Ηνωμένο Βασίλειο 18. Στο σύνολό τους, τα 42 παραδείγματα μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

A) Σε σχέση με το περιεχόμενο.

Ισορροπία Μικροοικονομίας/Μακροοικονομίας: Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι χώρες-συνεταίροι αναλύουν τα μικροοικονομικά και μακροοικονομικά θέματα με έναν προσιτό, πρακτικό τρόπο.

Ισορροπία Οικιακής Οικονομίας/ Σύνθετων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων: Τα πιο σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα είναι διαθέσιμα κυρίως μέσω διαδικτυακών μαθημάτων ή σε εκπαιδευτικά κέντρα, με εξαίρεση την Ιταλία, η οποία επιπλέον του ότι έχει πολλά μαθήματα, προσφέρει και μία ευρεία γκάμα δωρεάν πηγών και υλικών σε αυτό τον τομέα, που καλύπτουν μέχρι και συμβουλές για επενδύσεις στο χρηματιστήριο.

Πολλές από τις διαδικτυακές πηγές προσφέρουν πρακτικές συμβουλές για καθημερινά προϊόντα: τραπεζικά και χρηματοοικονομικά, προϋπολογισμό και Αποταμιεύσεις, επενδύσεις και ασφάλειες, συντάξεις και μισθούς κτλ. Οι ιστοσελίδες στο Ηνωμένο Βασίλειο εμβαθύνουν περισσότερο στο περιεχόμενο και συμπεριλαμβάνουν συμβουλές για συμβόλαια κινητής τηλεφωνίας και Κρυπτο-νομίσματα.

Θεωρητική/Πρακτική Ισορροπία: Οι πηγές με το πιο θεωρητικό περιεχόμενο απευθύνονται κυρίως στην εκπαίδευση και στα μαθήματα, ενώ το ελεύθερο περιεχόμενο τείνει να επικεντρώνεται σε πρακτικές συμβουλές.

Επιχειρηματικότητα: Το Κυπριακό πρόγραμμα βοηθάει σε όλα τα στάδια της επιχειρηματικότητας, μεταξύ άλλων από την ίδρυση μίας εταιρείας μέχρι την καθιέρωση ως αυτοαπασχολούμενου, ελεύθερου επαγγελματία. Η Φινλανδία έχει επίσης καλά παραδείγματα επιχειρηματικότητας αν και τείνουν να επικεντρώνονται περισσότερο στη διαπραγμάτευση και τις εμπορικές σχέσεις.

Καθοδήγηση και Προστασία Καταναλωτή: Όσον αφορά στη καθοδήγηση και την προστασία του καταναλωτή, οι πόροι από κυβερνητικές και μη-κυβερνητικές οργανώσεις στη Φινλανδία και στην Ιταλία ξεχωρίζουν, αφού παρέχουν συμβουλές για την ορθή χρήση των χρηματοοικονομικών μέσων και διαφορετικοί οργανισμοί ειδικεύονται σε συγκεκριμένους τομείς, όπως τραπεζικά ή οικιακή οικονομία. Από την άλλη, το εγχειρίδιο "Οχτώ συμβουλές για εξοικονόμηση χρημάτων αν είστε νέος και άφραγκος" (*Eight Money Saving Tips if you're young and broke*) στο Ηνωμένο Βασίλειο, βοηθάει και παρέχει συμβουλές στον χρήστη των χρηματοοικονομικών προϊόντων για το πώς να αντιμετωπίσει το χειρότερο σενάριο.

Εκθέσεις Αναφοράς: Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν πολλές εκθέσεις αναφοράς και διαδικτυακές πηγές με επικαιροποιημένα δεδομένα που αναλύουν το επίπεδο εκπαίδευσης των νέων σχετικά με οικονομικά θέματα.

B) Σε σχέση με τις διαθέσιμες πηγές.

Διαδίκτυο. Στη ψηφιακή εποχή, οι περισσότερες πηγές περιεχομένου είναι δωρεάν και διαθέσιμες σε κάθε χρήστη. Εντούτοις, στην Κύπρο παρατηρούμε μικρότερο όγκο/αριθμό πηγών σε αυτό τον τομέα, ενδεχομένως εξαιτίας των περιορισμών που προκύπτουν σε μία χώρα σχετικά μικρού μεγέθους.

Βιβλία και Οδηγοί. Τα βιβλία και οι οδηγοί εμφανίζονται πιο συχνά στην οικονομική εκπαίδευση στη Κύπρο και στην Ιταλία και προσφέρουν επίσης και χρήσιμες αυτό-αξιολογήσεις στο τέλος κάθε κεφαλαίου. Στη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, αυτές οι πηγές προσανατολίζονται περισσότερο σε εκθέσεις αναφοράς που υποδεικνύουν την κατάσταση της οικονομίας (όπως στη περίπτωση της Φινλανδίας) ή την κατάσταση της εκπαίδευσης ως προς τα οικονομικά ζητήματα (όπως στις πηγές στο Ηνωμένο Βασίλειο).

Παιχνίδια. Η Φινλανδία και η Ιταλία διαθέτουν διαδραστικά μέσα και πηγές, ώστε να προσεγγίσουν τη προσοχή των νέων σε ζητήματα οικονομικής φύσεως. Ενώ η Φινλανδία περιλαμβάνει προσομοίωση της οικονομίας μίας υποθετικής πόλης, στην Ιταλία διαθέτουν μία μεγαλύτερη ποικιλία παιχνιδιών, όπως επιτραπέζια και διαδικτυακά παιχνίδια με θέματα που σχετίζονται με χρηματοοικονομικές επενδύσεις, την οικονομία στη καθημερινή ζωή και την προσομοίωση μιας εταιρείας.

Πραγματικά/ Πρακτικά Χρηματοοικονομικά Εργαλεία: Η παροχή χρεωστικών καρτών στους νέους της Κύπρου είναι αξιοσημείωτη και σε συνδυασμό με έξυπνες συμβουλές και επεξηγηματικούς οδηγούς, τους καθιστά πιο συνειδητοποιημένους όταν κάνουν χρήση συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Από την άλλη, στο Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτουν ένα ευρύ δίκτυο με φοιτητικές, εκπαιδευτικές κάρτες που παρέχουν πρόσβαση σε εκπαιδεύσεις και πληρωμές μέσω προπληρωμένης κάρτας.

Μαθήματα και Κατάρτιση. Παρά τον χαμηλότερο αριθμό δωρεάν διαδικτυακών πηγών στη Κύπρο, προσφέρονται μία σειρά από μαθήματα και καταρτίσεις μέσα από ακαδημίες, Πανεπιστήμια και άλλα επιφανή ιδρύματα σε ανταγωνιστικές τιμές. Το Ηνωμένο Βασίλειο προσφέρει επίσης πολλά μαθήματα, ωστόσο οι τιμές τείνουν να είναι σχετικά ακριβές.

Εν περιλήψει, αν και υπάρχει κάποια τυποποίηση όσον αφορά στο περιεχόμενο ή στην χρήση συγκεκριμένων πλατφορμών και μαθησιακών πόρων, κάθε μία από τις τέσσερις χώρες έχει επισημάνει τα πλεονεκτήματά της στο πλαίσιο των δικών της χρηματοοικονομικών πόρων, για παράδειγμα:

- **Ποσότητα και εμβάθυνση στο περιεχόμενο:** Ηνωμένο Βασίλειο
- **Επιχειρηματικότητα:** Κύπρος και Φινλανδία
- **Χρηματοοικονομικές Επενδύσεις και Αγορές:** Ιταλία
- **Μαθήματα και Κατάρτιση (με πληρωμή):** Κύπρος και Ηνωμένο Βασίλειο
- **Διαδραστικότητα (παιχνίδια):** Ιταλία και Φινλανδία
- **Καθοδήγηση και Προστασία του Καταναλωτή:** Φινλανδία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο

Συμπεράσματα

Η πρωτογενής και δευτερογενής έρευνα, μας έχει διδάξει ότι η διδασκαλία των 'οικονομικών' ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό ανάμεσα στις τέσσερις χώρες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Ορισμένες διδάσκουν τα θέματα οικονομικών σε ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα, ενώ κάποιες άλλες περιορίζονται σε λίγα χρόνια στα μέσα της εφηβείας. Ορισμένες επιλέγουν μία περισσότερο θεωρητική διδασκαλία, ενώ άλλες επικεντρώνονται στην πιο πρακτική, συνδυάζοντας τις προσεγγίσεις σε μία μέση οδό. Σε ορισμένες χώρες, συγκεκριμένα οικονομικά θέματα θεωρούνται πιο σχετικά και επομένως πιο ενδιαφέροντα για τους νέους να τα μελετήσουν, ενώ κάποια άλλα θέματα θεωρούνται μη σχετικά και μη εφαρμοστέα. Υπήρχαν ενδιαφέρουσες παραλλαγές ανάμεσα στις χώρες-συνεταίρους για το τι γνώριζαν εν τέλει οι νέοι για τα οικονομικά και σε τι θέλουν να καταρτιστούν. Οι γονείς είχαν επίσης ποικίλες αντιλήψεις ως προς το τι γνώριζαν τα παιδιά τους και τι θα πρέπει να μάθουν.

Ύστερα από εκτενή μελέτη των αποτελεσμάτων, θεωρήσαμε ότι για κάθε ένα από τα θέματα που προσδιορίστηκαν, υπάρχει καλός λόγος να διδάσκονται στους νέους και θα αναπτυχθούν ενότητες που θα καλύπτουν τα περισσότερα από τα θέματα που περιγράφονται στα έντυπα της έρευνας. Η πρωτογενής έρευνα κατέδειξε ότι οι ενότητες που θα δημιουργηθούν, θα πρέπει να ενσωματώνουν την ανάλογη προσαρμοστικότητα και να διαφοροποιούνται λαμβάνοντας υπόψιν τις νομικές, εκπαιδευτικές και ατομικές προτεραιότητες της κάθε χώρας.

David Evans (DHE Solutions Ltd)

Μάρτιος 2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν αποτελεί υποστήριξη του περιεχομένου που αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν".